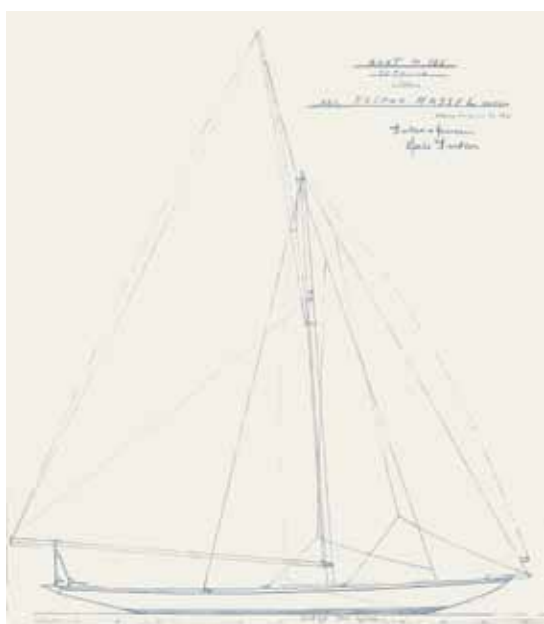

75 KVM: En 75 kvm i Bergen, sannsynligvis «Pus». Merk den lange storseilsbommen i det opprinnelige designet.

RIGG: På tegningen av riggen fremkommer navnene Anker & Jensen, og nederst er tegningen signert av Joh. Anker.

«PUS»: Fortøyd ved ved familien Øslebyes sommersted i Ny Hellesund.

NYTT FRA VÅGSBYGD SEILFORENING • vagsbygdseilforening.no

KULTUR: Mye av det å eie en klassisk tresailer handler om å ta vare på kyst- og regattakultur fra forudms tider.

38 FOTS KLASSIKER : 52 KVM «PUS»

Å eie en klassisk tresailer er et privilegium

Det seiler en klassisk trebåt over fjorden i Kristiansand, med seilnummer N-5. Det er «Pus», en 52 kvm Anker & Jensen, med skrog tegnet av Bjarne Aas. Den ble bygget i Vollen i Asker i 1915.

AV GEIR TUFTELAND • Opprinnelig hadde «Pus» 75 kvm seilføring, og klassen av denne typen båter het 75 kvm, eller N-båt.

75 kvm var et stort seilareal i forhold til størrelsen på kjøp og skrog, men det var karakteristisk for den tids seilyachter. Bommen til storseilet gikk langt utover hekken, og man måtte ut i jolle når man skulle beslå seilet eller rigge til.

Det skulle ikke blåse mye før båtene krenget over og de hadde stor avdrift på kryss. N-båtene ble derfor rigget ned to ganger – de fikk kortere storbom og mindre storseil og genua.

Først ble seilarealet redusert til 60 kvm i 1924. Fokken ble flyttet inn på dekk, og det lille baugspydet fjernet.

I 1928 ble seilarealet ytterligere redusert til 52 kvm; storseil på 29,5 kvm og fokk på 22,5 kvm. Spinnaker, også kalt lenseballong, har båtene hatt hele tiden.

N-båtene ble lansert som klasse som en reaksjon på de internasjonale R-båtene, som rundt 1910 var blitt svært dyre i innkjøp og drift. Mange seilere beklaget seg over kostnadene og de mange seilene man måtte ha for å hevde seg i internasjonal 8-meter-klasse. Etterspørselen etter et rimeligere alternativ gav støtet til konstruksjon og bygging av N-båtene.

I 1912 ble det nedsatt en komité bestående av ingeniør Johan Anker, båtbygger Chr.

Jensen, tannlege E. G. Christiansen, grosserer Glad, Halfdan Hansen og overingeniør Roshauw.

Komiteén foreslo at man skulle opprette to nye klasser, en med 75 kvm seilareal og en med 50 kvm seilareal. Begge klassene var hekkbåter eller såkalte kryssere. Datidens pris på en ny komplett 75 kvm i furu med fire seil, mahognyhytte og innredning, var 3175 kroner. Til sammenligning kostet en 6m i underkant av 4000 kroner.

Det ble bygget og registrert 51 N-båter i årene fra 1913 til 1932, 48 av dem i mahogny og med jernkjøl. Lengden varierte fra 11 til 13 meter, og bredden var mellom 2,26 og 2,4 meter. Salongen var velinnredet med to nedslagbare køyer og to køyer under benkene i cockpiten, delvis bygget inn i kahytten. Båten hadde en god luke forut og en styreluke akterut. Det høye fribordet gav god plass, både i salongen og i cockpiten.

SKROG OG RIGG. Aas tegnet skroget til den båten som arkitekt Kaspar Hassel kjøpte, sannsynligvis på oppdrag fra Johan Anker, som også satt i komiteén for utvikling av 75 kvm. Det opprinnelige riggdesignet kan tilskrives Johan Anker, og båten ble bygget i regi av båtbygger Jensen i Vollen.

Riggen viste seg etter hvert å være overdimensjonert. Tenkningen til Anker og Jensen omkring designet av 75 kvm kan ha vært i tråd med datidens idealer om en stor rigg, men ikke helt bærekraftig på regattabanen.

Det ble bygget åtte N-båter i 1913, fire i 1914 og fire i 1915, ett år inn i første verdenskrig.

«Pus» var en av de fire båtene bygget i 1915. Første eier av «Pus» bodde i Bergen, sannsynligvis arkitekt Kaspar Hassel, som var en av Bergens eiere av N-båter. I 1918 var Ingolf Danielsen, den daværende formannen i Bergens Seilforening, eier av N-5.

Gjennombruddet for klassen kom i 1916. Hele 16 N-båter ble bygget dette året, hvorav mange av de raskeste. Så godt som alle ble bygget i Vollen. Eieren blant disse var N-12 «Cresendo».

Båten fikk senere mange eiere og mange navn, blant annet «Esprit», «Roulette» og «Encore», men den fortsatte å være klassens beste båt. I 1917 ble det bare bygget to nye båter, og i 1918 seks. Dermed var klassen blitt 37 båter stor da første verdenskrig var over.

HISTORIKK. Dagens eier av «Pus», Ole Stian Øslebye, kjøpte båten i 1986. Den var da nedsunket og i svært dårlig forfatning. Etter omfattende restaureringsarbeid, mange hundre arbeidstimer senere, fremstod «Pus» i 1994 som et smykke på fjorden. De påfølgende ti årene ble det også utført betydelige oppgraderinger av skrog og ror.

I 2004 fikk «Pus» ny mast. Seilgarderoben er også blitt fornyet. De siste årene har Ole Stian hatt en roligere redertilværelse, og nyter fruktene av mange tidligere års arbeid.

I DAG. I 32 år har Ole Stian vært reder av en klassisk krysser. «Pus» er blitt 103 år gammel.

– Det å eie en klassisk tresailer er et privilegium, nærmest en livsstil, sier Ole Stian.

– Det er vel en av grunnene til at mange av eierne behol-

der slike båter lenge. Hver båteier legger ned mange timer med nitidig vedlikehold for at båten skal skinne på fjorden.

– «Pus» har vært min siden 1986. Det har vokst til et kjærlighetsforhold til den klassiske trebåtkulturen, håndverket og gleden man får av å kunne seile en båt som alle kan hvile øynene på – og få godfølelsen av. Når man har en så gammel båt, har man den bare til «låns», og man må etter hvert sørge for å levere den videre til nestemann ship shape, mener Ole Stian.

– Jeg har i en årrekke hatt «Pus» innomhus om vinteren. Det har gjort det mulig å holde båten i god stand og ha gode forhold for båtpuss. Det er hyggelig å kunne holde på med reparasjoner og båtpuss gjennom vinteren sammen med andre trebåtetsusiaster. Man slipper da en hektisk vårpuss, sier Ole Stian.

Det er svært mye arbeid å restaurere en nedsenket trebåt, og Ole Stian har investert både mye tid og penger i prosjektet.

– Helt fra jeg hadde arbeidsuke i ungdomskolen og deltidsjobb på Randesund båtbyggeri, har interessen for trebåtbygging tatt mye av fritiden. «Pus» er den siste i rekken av restaureringer av tre treselere og en tresnekke. I denne perioden har jeg lært mye om båtbyggerfaget, vedlikehold og motorhold. For de fleste som har slike båter må ha greie på mange ting for å begrense kostnadene,

JON PETER THORSEN

EIER: Ole Stian Øslebye har eid den klassiske trebåten «Pus» siden 1986. Gjennom årene har han forvandlet båten til et smykke.

forteller han.

– Hver båt har en unik historie, så også «Pus». Heldigvis er det ennå stor interesse for å ta vare på disse ærverdige «damene» i Norge og videreføre en stolt regattatradisjon.

Den årlige båtpussen gir en god følelse.

– Båtpuss er en lang tradisjon med faste ritualer for å oppnå best mulig resultat. Hvert år prøver man å få til et bedre resultat enn fjoråret, gjøre reparasjoner og forbedringer. Det er alltid godt å avduke en perfekt skips-side eller en skinnende blank lakkfinish før utsett, fastslår Ole Stian.

Resultatet har blitt meget bra. «Pus» er nå et smykke på fjorden i Kristiansand. Ole Stian har aldri tenkt at det blir for mye, at han ikke orker mer.

– Så langt har ikke tanken om at båtholdet blir for krevende gjort seg gjeldende. Belønningen, i form av mange hyggelig blikk og kommentarer, gir mye pågangsmot og inspirasjon. Det har vært

mange opplevelser der tidligere eiere eller mannskap har gjenkjent båten og anerkjent at den er i god stand den dag i dag, sier Ole Stian.

Han seiler onsdagsregattaer med «Pus», og mangler ikke motivasjon for regattaseiling.

– Regattaseiling er en fin måte å «luften duken» hyppig slik at båten blir mye brukt. Godt kameratskap i mannskapet i de andre båtene samt utvikling av regattaferdighetene betyr mye. Det er gøy at båter fra en annen tidsalder fremdeles henger med på regattabanen, mener Ole Stian.

Under en av vinterens medlemskvelder i Vågsbygd Seilforening ble det klart at det i målebrevet ikke er medtatt at «Pus» har propell. Propellen er heller ikke foldbar, og dette burde kunne gi en vesentlig reduksjon i måltallet.

– Vi har seilt under feil måltall i flere sesonger, sier Ole Stian.

– Det er i og for seg ikke så farlig, men det er naturligvis hyggelig å få den ratingen

GER TUFFELAND

MÅL: «Pus» er 38 fot lang og veier 5,5 tonn.

man skal ha, for om mulig å krype litt opp på resultatlistene, mener han.

Årets ferieplaner er ikke fastsatt, men det blir muligens en tur til trebåtfestivalen i Risør med gutta. «Pus» vil nok også ligge en del i hjemmehavnen i Ny Hellesund, avslutter Ole Stian Øslebye.

PUS: De klassiske meterbåtene krenget opprinnelig voldsomt på kryss, men etter at seilarealet på 75 kvm-båtene ble redusert til 52 kvadratmeter, er krengeingen og dermed også avdriften blitt mindre.

KILDER

Historikk og tekniske spesifikasjoner bygger på artiklene:

- [1] Øslebye, Ole Stian, «75 kvm krysseren, historie fra 1913»
- [2] Øslebye, Ole Stian, «52 kvm krysseren «Pus»

GER TUFFELAND